

ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงนิเวศของชาวชุมชนแม่แมะ ตำบลแม่ณะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

THE NEEDS OF MAE MAE VILLAGERS PARTICIPATION IN ECOTOURISM MANAGEMENT
OF MAE NA SUB DISTRICT, CHIANG DAO DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร¹ และภาคภูมิ ภัควิภาส²

Ratthanan Pongwiritthon¹ and Pakphum Pakvipas²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวชุมชนในหมู่บ้านแม่แมะ ตำบลแม่ณะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านแม่แมะ โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความสมัครใจในการให้ข้อมูลและเข้าร่วมโครงการวิจัย จำนวน 78 คน ใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัย พบว่า ชาวชุมชนแม่แมะประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งพื้นที่เอื้ออำนวยต่อการทำการเกษตร โดยมีกฎระเบียบของชุมชนที่ร่วมกันตั้งขึ้นในการรักษาสิ่งแวดล้อมของระบบนิเวศให้สมดุล การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะทำให้ตนเองได้รับประโยชน์ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.73$) การได้รับข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสื่อประเภทต่างๆ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.25$) ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก ($\bar{X} = 2.40$) และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก ($\bar{X} = 8.33$) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวควรมีกระบวนการท่องเที่ยวแนวใหม่โดยยึดหลักการให้ความรู้ความเข้าใจ การได้รับข้อมูล ข่าวสาร การมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการลงทุน การปฏิบัติ การติดตามและประเมินผล และการรับผลประโยชน์ มุ่งเน้นด้านวัฒนธรรม ศิลปะและประเพณีต่างๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การมีส่วนร่วม การจัดการท่องเที่ยว

¹ อาจารย์ประจำสาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา, Department of Management, Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna, E-mail: dr_tok2029@hotmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาการจัดการระหว่างประเทศ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา, Department of International Business Management, Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna, E-mail: artpakphum@gmail.com

Abstract

This research aims to study the needs of the community participation in ecotourism management of Mae Mae villagers, Mae Na subdistrict, Chiang Dao district, Chiang Mai province. The population and sample of this research are head of the households living in Mae Mae village. The sample is chosen by Simple Random Sampling and Purposive or Judgmental Sampling methods. 78 villagers volunteered to give the information and attend the research project. The questionnaire was used to collect the data. The research results showed that Mae Mae villagers are the farmer as their area suitable for farming. Mae Mae villagers also set up their community's rules and regulations in order to keep balance of the ecosystem. The respondents have the opinion that the management of ecotourism benefits themselves is in medium level ($\bar{X} = 2.73$). The way they get the information about ecotourism via various media is in medium level ($\bar{X} = 2.25$). The needs of participation in the management of ecotourism is in high level ($\bar{X} = 2.40$). And the better understanding of ecotourism is in high level ($\bar{X} = 8.33$). The guideline for tourism development should focus on the new travel paradigm by based on knowledge and understanding, as well as the way to get information. The members should participate in brainstorming, planning, decision making, investment, action, monitoring, evaluating and get benefited by focus on tradition, art and culture in order to get sustainable tourism attraction.

Keywords: Ecotourism, Participation, Tourism Management

บทนำ

กระแสการท่องเที่ยวของโลกมีแนวโน้มมุ่งเน้นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น นักท่องเที่ยวหลายกลุ่ม เริ่มให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่ไม่ทำลายธรรมชาติ และเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมขึ้น หลายประเทศได้มีมุมมองที่สำคัญว่าการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) ก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างขาดความระมัดระวัง ทำให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวจึงมีการพัฒนาขึ้นมาเป็นการบริหารจัดการ และการเพิ่มคุณค่าของการท่องเที่ยว ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศมีการเติบโตเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 5 ในปี 2056 โดยเติบโตในอัตราที่สูงกว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยนักท่องเที่ยวจากจีนและรัสเซียมีการเติบโตของนักท่องเที่ยวที่เดินทาง

ออกท่องเที่ยวในต่างประเทศมากที่สุด ทั้งนี้ ยุโรปและเอเชีย เป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมในช่วงเวลาดังกล่าว นอกจากนี้ มีการคาดการณ์ว่า ในปี 2057 นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศจะเติบโตขึ้นร้อยละ 4-5 จากปัจจัยหนุนทางเศรษฐกิจที่คาดว่าจะมีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้นเช่นกัน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2557) โดยการท่องเที่ยวไม่ใช่เพียงเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ แต่ได้พัฒนามาเป็นการหาความรู้ การทำหัตถ์ศึกษาทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ ชุมชนและผู้ประกอบการจึงต้องปรับตัว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย ถือเป็นการท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะรูปแบบหนึ่งที่ตอบกระแสอนุรักษ์ธรรมชาติและ การตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิง

นิเวศและผจญภัย ได้รับความนิยมมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะสถานที่ที่มีความสมบูรณ์ของทรัพยากรและ กิจกรรมเชิงนิเวศและผจญภัยที่มีมาตรฐาน และเป็นที่ ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและ ชาวต่างประเทศ ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย ถือเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญ ต่อการพักผ่อนกับธรรมชาติ และเน้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมเป็นหลัก เป็นการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษที่นักท่องเที่ยวเข้าไปแล้ว ได้รับความเพลิดเพลิน ตื่นเต้น ทำทาย ผจญภัย และได้ ประสบการณ์แปลกใหม่ ซึ่งในปัจจุบันมีผู้ประกอบการ หลายรายหันมาให้ความสำคัญกับกิจกรรมท่องเที่ยว รูปแบบนี้ เช่น การพายเรือคายัค ล่องแก่ง ปีนเขา ไรด์ตัว ดูนก และเดินป่า เป็นต้น โดยกิจกรรมถูกพัฒนาขึ้น ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษา ความเป็นธรรมชาติ กลุ่มที่รักในความท้าทายหรือการนำ ความแปลกใหม่มาผสมผสานกับความท้าทาย ทำให้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัยได้รับความนิยมจาก นักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2557) ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยว เชิงนิเวศได้รับการส่งเสริมให้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ของการพัฒนาแบบยั่งยืน และสามารถใช้เป็นเครื่องมือ ในการส่งเสริมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร โดยมุ่งหวังให้ นักท่องเที่ยวเดินทางไปสู่แหล่งธรรมชาติตามสถานที่ ต่างๆ เพื่อการศึกษาเรียนรู้และเพลิดเพลินไปกับ ทัศนียภาพตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีต่างๆ ของชุมชน ด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดความเปลี่ยนแปลง หรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ และในขณะเดียวกัน ก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดประโยชน์ต่อชาวชุมชนท้องถิ่น การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิด ผลกระทบในทางที่เป็นประโยชน์ เช่น การขยายตัว ทางเศรษฐกิจ การสร้างอาชีพ สร้างงานให้คนในท้องถิ่น การพัฒนาระบบคมนาคม การพัฒนาระบบโครงสร้าง พื้นฐาน แต่ในขณะเดียวกันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ก็ส่งผลเสียหายนต่องสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ เนื่องจาก ขาดกระบวนการสร้างจิตสำนึกไม่นึกถึงคุณค่าของ สภาพแวดล้อมที่อาศัยอยู่ ทำให้เกิดการทำลายทัศนียภาพ การก่อให้เกิดมลพิษและปัญหาทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ วิธีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีถูกทำลาย ทำให้เสื่อมสภาพเร็วขึ้นและเกิด ปัญหาที่ไม่รู้จักจบสิ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2556) บ้านแม่แมะ หมู่ 11 ตำบลแม่ระ อำเภอลำปาง จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ 200 ปี ตั้งอยู่ใน พื้นที่ต้นน้ำชั้นหนึ่ง เอ มีพันธุ์ไม้นานาชนิด ชาวบ้าน ส่วนใหญ่ได้อพยพเข้ามาอาศัยเก็บใบเมี่ยง ตั้งอยู่บริเวณ ริมแม่น้ำแมะ เมื่อปี พ.ศ. 2521 ทางหมู่บ้านแม่แมะ ได้ร่วมกันจัดตั้งกฎระเบียบในเรื่องการป้องกันการตัดไม้ ทำลายป่าอย่างเข้มงวด จนถึงได้เป็นที่ยอมรับของสังคม และปี พ.ศ. 2541 ได้คัดเลือกเป็นหมู่บ้านเขียวจิตดีเด่น ระดับภาค (โรงเรียนบ้านแม่แมะ, 2552) ลักษณะ ภูมิอากาศมีเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูฝนและฤดูหนาว อากาศ จะไม่ค่อยร้อนเนื่องจากมีป่าอุดมสมบูรณ์ มีฝนตก ต้องตามฤดูกาล อาชีพหลักเก็บใบเมี่ยงหรือใบชา ทำไร่ ผลิตถัณฑ์เด่น คือ การแปรรูปสมุนไพรและลูกชิตสด มีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาชาวบ้าน ได้แก่ การบูชาผีแม่น้ำ การบวชป่า การนำสมุนไพรมาอบแห้งให้รักษาโรค นวด ประคบ อบสมุนไพร โดยมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ น้ำตก 9 แห่ง หมู่บ้านลงสเตรย์ การศึกษาธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ บ้านพักลงสเตรย์ ตั้งอยู่ใน หมู่บ้านสองข้างทางของลำน้ำ มีบ้านพักไม้ไผ่ บริการจัดการ โดยสมาชิกกลุ่มในหมู่บ้าน โปรแกรมการท่องเที่ยว คือ การชมน้ำตก ชมนก ชมป่า คู่วิถีชีวิตชาวบ้านในการเก็บ ใบเมี่ยง แต่ได้มีการสำรวจสภาพชุมชน พบว่า ชาวชุมชน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมและยังขาดรายได้เสริม สภาพของชุมชน แต่การมีศักยภาพพื้นที่ที่มีสภาพ ธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชนที่มีจุดเด่นสามารถ พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ซึ่งหมู่บ้านและ แหล่งท่องเที่ยวที่ได้กล่าวมาข้างต้นยังมีความเป็นธรรมชาติ และมีลักษณะวัฒนธรรมที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่

เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยว ดังนั้นหมู่บ้านแม่แมะจึงได้รับโครงการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยวและพัฒนาธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากองค์กรบริหารส่วนตำบลแม่แมะ เพื่อจัดตั้งเป็นศูนย์กลางการดำเนินธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวในลักษณะที่รักษาสีสิ่งแวดล้อมและสร้างรายได้ให้กับชุมชน ณ ปัจจุบัน ได้ดำเนินการอยู่ในขั้นตอนการสำรวจสภาพของชุมชนเพื่อส่งเสริมให้ชาวชุมชนบริหารจัดการธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งจะเป็นโครงการนำร่องเพื่อพัฒนาเป็นเครือข่ายชุมชนอื่นต่อไป แต่มีชาวชุมชนบางกลุ่มได้แบ่งแยกทำเป็นกิจการเป็นของตนเองเพื่อให้เกิดรายได้แค่เพียงกลุ่มเดียวภายในชุมชน จากเดิมที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกัน ทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบและขาดความสามัคคี และการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน (โรงเรียนบ้านแม่แมะ, 2552) จากบริบทดังกล่าวข้างต้น การส่งเสริมให้ชาวชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากชาวชุมชนเป็นเจ้าของท้องถิ่น มีศิลปวัฒนธรรมเป็นของตนเอง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่างๆ ในท้องถิ่นอยู่แล้ว จึงสามารถที่จะนำมาประยุกต์ให้เกิดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว สร้างรายได้เสริมให้แก่ตนเอง ครอบครัว และชุมชน ส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่น ซึ่งการพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ควรเริ่มจากความต้องการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนในชุมชนเอง จากปัจจัยส่วนบุคคลทางด้านอาชีพ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวชุมชนในหมู่บ้านแม่แมะ เพื่อนำไปสู่แนวทางในการส่งเสริมธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทราบถึงความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวชุมชนในหมู่บ้านแม่แมะ ตำบลแม่แมะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

วิธีการดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยมุ่งศึกษาองค์ประกอบของแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วยองค์ประกอบดังนี้

1. ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวชุมชน รวม 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการลงทุน ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (ไพรัตน์ เดชะรินทร์, 2527)

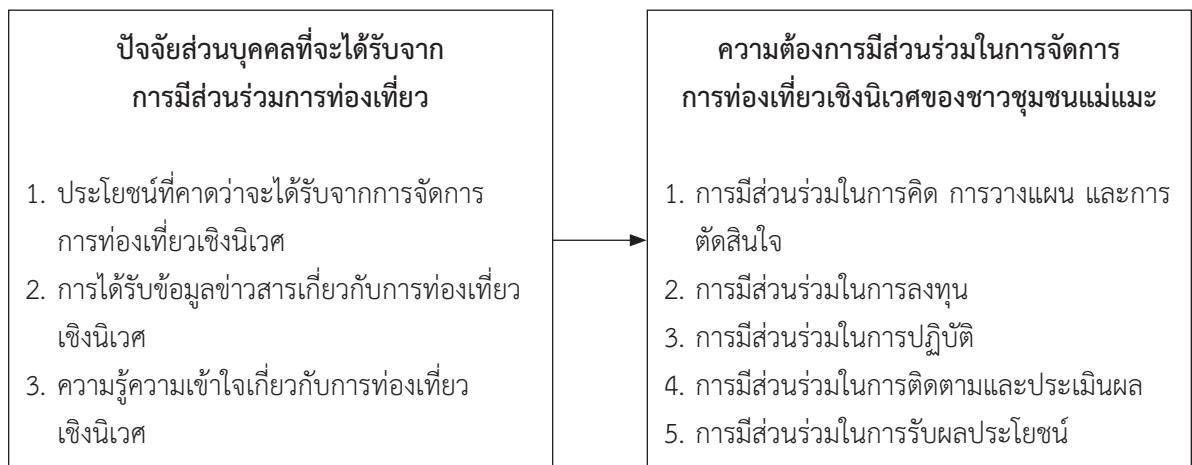
2. แนวคิดเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม นักวิชาการด้านการพัฒนาจำนวนมากให้ความเห็นว่า ความช่วยเหลือทั้งด้านบุคลากร วิชาการ และทรัพยากรจากภายนอกเข้าไปเพียงฝ่ายเดียวนั้น ไม่เพียงพอที่จะแก้ไขปัญหาของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาได้ เพราะการแก้ปัญหาและการพัฒนาชุมชนจะบังเกิดผลเมื่อมีการเรียนรู้ร่วมกันจากการกระทำของนักพัฒนาและประชาชนที่อยู่ในชุมชนนั้นๆ โดยมีประชาชนเป็นผู้กระทำ (Actor) ในการพัฒนามิใช่เป้าหมายหรือผู้ถูกกระทำในกระบวนการดังกล่าว การเรียนรู้ร่วมกันผ่านการดำเนินงานพัฒนาจะก่อให้เกิด “ปัญญา” และ “พลัง” ในการก้าวผ่านความยากลำบากในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชนได้อย่างมั่นคง ในการพัฒนายุคปัจจุบัน โดยรัฐเน้นพึ่งตัววิถีธีร และภาคภูมิ ภัควิภาส (2556) ได้ชี้ประเด็นสำคัญของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน

ต้องสร้างขั้นบันรากลุ่มที่ยึดมั่นว่า ประชาชนเป็นผู้มีอำนาจที่แท้จริงไม่ใช่รัฐ จึงต้องยึดมั่นในหลักการดังนี้

- 1) ประชาชนจะต้องมีความเคารพในตนเอง
- 2) ประชาชนจะต้องมีเสรีภาพจะรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มองค์กรและทำการเคลื่อนไหว
- 3) ประชาชนจะต้องเป็นเจ้าของและควบคุมดูแลทรัพยากรและกิจกรรมของพวกเขา และ
- 4) ประชาชนจะต้องมีเสรีภาพจะเลือกและมีสิทธิที่จะปฏิเสธ หรือปฏิบัติตามในประเด็นใดประเด็นที่เกิดประโยชน์สูงสุด

สรุปจากขอบเขตการวิจัยนำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยซึ่งได้ตัวแปรในการศึกษาโดยความต้องการ

มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวชุมชน ตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการลงทุน ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีตัวแปร คือ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ หัวหน้าครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บ้านแม่เมาะ ตำบลแม่เมาะ อำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 96 ครัวเรือน ซึ่งการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling: SRS) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากการสุ่มหัวหน้าครัวเรือนในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ ความสนใจในการให้ข้อมูลและเข้าร่วมโครงการวิจัย ในครั้งนี้จำนวน 78 คน

เครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลของงานวิจัย โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยแบ่งได้ 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับอาชีพ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการ

มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวชุมชน ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ ซึ่งการหาความเชื่อมั่นรายข้อ โดยการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item-Total Correlation) และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ระดับ 0.80

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 ถึงตอนที่ 3 กำหนดเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนน 4 ระดับ ได้แก่ 0 แทนคาดหวัง/ได้รับ/ต้องการ น้อยมาก และ 3 แทน ระดับมากของความคิดเห็นของประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย คือ ค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.00-0.75 หมายถึง มีความคิดเห็นคาดหวัง/ได้รับ/ต้องการ น้อยมาก จนถึงระดับค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.26-3.00 หมายถึง มีความคิดเห็นมาก (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540) ส่วนตอนที่ 4 เกณฑ์การพิจารณาตัดสิน ระดับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีคะแนนเต็ม 10 คะแนน และน้ำหนักคะแนนเฉลี่ย โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย คือ ค่าคะแนน 1-3 หมายถึง มีความรู้ น้อย จนถึงค่าคะแนน 7-10 หมายถึง มีความรู้ และใช้การสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้างแบบขยายความออกไป (Divergent Interviewing) เพื่อไม่เป็นการปิดกั้น ข้อมูลข่าวสารและเพื่อให้ได้ข้อมูลที่กว้าง ลึก และถูกต้อง จากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ได้ตามความมุ่งหมายและกรอบ

แนวคิดของการวิจัยที่กำหนดโดยพิจารณาถึงรายละเอียด ที่ครอบคลุมความมุ่งหมาย โดยได้นำมาประยุกต์จาก แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรมากที่สุด จำนวน 70 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 90.86 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา คือ อาชีพรับจ้าง จำนวน 5 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.29 ของจำนวนตัวอย่างทั้งหมด และพบว่า อาชีพค้าขาย มีจำนวนน้อยที่สุด คือ จำนวน 3 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.85 ชาวชุมชนแม่เมาะ ประกอบอาชีพเกษตรกร ได้แก่ การเก็บใบชา และการทำไร่ข้าวโพด ทำนา นั้นเพราะพื้นที่ตำบลแม่เมาะเอื้ออำนวยต่อการทำการเกษตร ถึงแม้ว่าไม่มีระบบชลประทานของรัฐ แต่โดยรอบของหมู่บ้านมีแม่น้ำที่ไหลผ่าน จึงสามารถระบายน้ำมาใช้ในการเกษตรได้ และชาวชุมชนแม่เมาะ สามารถบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจากแหล่งต้นน้ำโดยมีกฎระเบียบของชุมชนที่ร่วมกันตั้งขึ้นในการรักษาสิงแวดล้อมของระบบนิเวศให้สมดุล

ปัจจัยส่วนบุคคลที่จะได้รับจากการมีส่วนร่วม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวชุมชน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.51$) จำแนกตามรายด้านได้ดังนี้

1. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.30$) ซึ่งจากการสัมภาษณ์ชาวชุมชนแม่เมาะคาดหวังว่า หากมีการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนที่จะทำให้เกิดประโยชน์อย่างมากในการพัฒนาชุมชนให้เกิดรายได้ พร้อมกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และศิลปวัฒนธรรมของชุมชนเพิ่มขึ้น

2. การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะทำให้ตนเองได้รับประโยชน์ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.73$) ซึ่งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ชาวชุมชนคาดหวังว่าจะได้รับข่าวสารข้อมูลที่ควรได้รับนั้นเกี่ยวกับการได้รับความรู้เพิ่มในการประกอบอาชีพ การเป็นที่ยอมรับของ

คนในชุมชนและการมีรายได้เพิ่มมากขึ้น เพื่อต้องการให้ครอบครัวได้รับประโยชน์เกี่ยวกับการทำให้คนในครอบครัวมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การนำรายได้เข้าสู่ครอบครัวมากขึ้นชุมชนได้รับประโยชน์ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.65$) เกี่ยวกับรายได้เข้าสู่ชุมชน การที่คนในชุมชนได้รับความรู้ใหม่ๆ หมู่บ้านมีสภาพน่าอยู่มากขึ้น คนในชุมชนมีการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีเก่าแก่ ชาวชุมชนรักและหวงแหนสภาพแวดล้อม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นหมู่บ้านได้รับงบประมาณทางด้านสาธารณูปโภคเพิ่มมากขึ้นและการเกิดประโยชน์ในระยะยาวแก่ชุมชน

การได้รับข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ การประชุม เพื่อนบ้าน หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.25$) จากผลการศึกษากลุ่มตัวอย่าง ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก จากการประชุม และหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน เพราะทุกหมู่บ้านมีหอกระจายข่าวภายในหมู่บ้าน เพื่อเป็นแหล่งสื่อสารสำคัญ สำหรับประชุม และมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกครั้ง ชาวชุมชนแม่เมาะจะให้ความสนใจกับข่าวสารที่ประชาสัมพันธ์ผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ประกอบกับการที่ชุมชนแม่เมาะได้รับโครงการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยวและพัฒนาธุรกิจชุมชนด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เมื่อมีการประชุมสมาชิกของชุมชนทุกครั้ง ผู้นำชุมชนก็จะมีข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อให้ความรู้ สร้างความเข้าใจสมาชิกชุมชน

3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก ($n = 78, \bar{X} = 8.33, S.D. = 1.33$) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างสามารถตอบคำถามจากแบบทดสอบเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวน 10 ข้อ โดยการสัมภาษณ์ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ชาวชุมชนมีความเข้าใจว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรม

ท้องถิ่น ชาวชุมชนต้องการการสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมของตนเองที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและวัฒนธรรมในชุมชน ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวชุมชนต้องไม่มีลักษณะที่จะก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น ส่วนเรื่องการให้บริการและการปรับปรุงสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน ไม่ควรขัดต่อความเป็นอยู่และประเพณีท้องถิ่น ควรยอมรับในข้อจำกัดของสภาพแหล่งท่องเที่ยวตามลักษณะที่เป็นอยู่ หากมีการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ทัศนียภาพท้องถิ่นดีขึ้นก็ไม่จำเป็นต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกพร้อมเพรียงมากเกินไป เพราะความประทับใจของนักท่องเที่ยวอยู่ที่การได้สัมผัสกับสภาพธรรมชาติอย่างแท้จริง ในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไม่ควรชักชวนนายทุนต่างถิ่นมาร่วมลงทุน ทำธุรกิจท่องเที่ยวในชุมชน แสดงถึงการไม่พึ่งพาการลงทุนจากต่างถิ่น และลดการไหลออกของรายได้ในท้องถิ่น เพื่อผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น

ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.40$) โดยแยกรายข้อได้ดังนี้

1. ชาวชุมชนผู้ให้ข้อมูลต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก ($\bar{X} = 2.31$) ซึ่งการมีส่วนร่วมนั้นชาวชุมชนต้องการในขั้นตอนการคิดวางแผน ตัดสินใจ ขั้นตอนการปฏิบัติและขั้นตอนอาจเป็นเพราะชาวชุมชนแม่เมาะต้องการแสดงความคิดเห็นของตน ในการวางแผนพัฒนาชุมชน และจากวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชุมชนแม่เมาะ ในชุมชนมีความสามัคคีกัน สังเกตจากการที่มีกิจกรรมการพัฒนาชุมชนหรือประเพณีต่างๆ ทุกครั้งก็จะมีชาวชุมชนแม่เมาะจำนวนมากมาร่วมกันปฏิบัติ และช่วยเหลือกัน

2. ความต้องการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.98$) การมีส่วนร่วมของชาวชุมชนต้องการการลงทุนและการติดตามประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นกิจกรรมใหม่สำหรับชุมชน

ชาวชุมชนแม่แมาะ ยังไม่เห็นรูปแบบที่เป็นรูปธรรม และลักษณะของชาวชุมชนแม่แมาะ ชนบท ไม่มีพื้นฐานทางด้านการลงทุนทำธุรกิจ วิถีชีวิตส่วนมากอยู่กับอาชีพทางด้านการเกษตรมากกว่าอาชีพอื่นๆ

3. ความต้องการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 2.74$) โดยต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านให้สะอาด ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของหมู่บ้านในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การพัฒนาเส้นทางศึกษาธรรมชาติ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาบริเวณอ่างเก็บน้ำของหมู่บ้านเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว

4. ความต้องการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนในระดับกลาง ($\bar{X} = 2.16$) โดยต้องการร่วมพิจารณาดำเนินกิจกรรมผลประโยชน์ที่ได้รับ ด้านผลดีผลเสีย จากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน

5. ความต้องการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนในระดับมาก ($\bar{X} = 2.71$) โดยต้องการมีรายได้เพิ่ม มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา พบว่า ชาวชุมชนแม่แมาะที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงบริบทของพื้นที่และสังคมของชาวชุมชนในชุมชนแล้ว พื้นที่ชาวชุมชนแม่แมาะเป็นสถานที่ที่เป็นจุดเด่น สามารถพัฒนาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ จุดเด่นอีกประการหนึ่ง คือ ชาวชุมชนแม่แมาะส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่มีกิจกรรมการเกษตรที่หลากหลายด้วยภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับสมุนไพรจากใบชา และลูกชิดสด ถ้ามีการพัฒนาให้ดีขึ้นน่าจะเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนได้ และจุดสนใจอีกอย่างหนึ่ง คือ ด้านวัฒนธรรมการเกษตร โดยเฉพาะการเก็บใบชาที่ถือว่าเป็นอาชีพที่มีความสำคัญมาก

และควรค่าที่จะมีการรื้อฟื้นอนุรักษ์การทำกิจกรรมตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำของการทำการเกษตรใบชาแบบดั้งเดิมที่อาศัยและมีความผูกพันกับธรรมชาติ มีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง และความเชื่อหรือพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเก็บใบชาที่สามารถยึดเหนี่ยวจิตใจผู้คนให้เคารพธรรมชาติ หากพิจารณาถึงทางด้านสิทธิ ชนเผ่าในการใช้ทรัพยากรของประชาชนแล้ว การที่ชาวชุมชนแม่แมาะมีความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับมากนั้น ประชาชนอาจจะต้องการสร้างพลังอำนาจให้แก่ชุมชนในการบริหารจัดการและควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน เนื่องจากชาวชุมชนแม่แมาะได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งที่ต้องการเรียนรู้ สร้างโอกาสและความเป็นไปได้ในกิจกรรมใหม่ๆ ซึ่งเป็นทางเลือกใหม่ที่จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชน ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า ประชาชนคาดว่าจะได้รับประโยชน์จากการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน ในระดับมาก ซึ่งเป็นประโยชน์ทางด้านการเพิ่มขึ้นของรายได้ การได้รับความรู้เพื่อช่วยในการประกอบอาชีพ การทำให้คนในครอบครัวมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ มีการฟื้นฟูอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณีเก่าแก่ของชุมชน การทำให้หมู่บ้านมีสภาพน่าอยู่และมีการพัฒนาอ่างเก็บน้ำของหมู่บ้านให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อศึกษาธรรมชาติ ประชาชนในหมู่บ้านยังใช้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้ ดังนั้น หากมีการพัฒนาหมู่บ้านให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงยินดีให้ความร่วมมือในการจัดการซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของพนารัตน์ ลาภเกิน (2553), นำชัย ทนุผล และสุนิลา ทนุผล (2542) ซึ่งพบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้แสดงความคิดเห็นและเสนอแนะความต้องการอย่างแท้จริงนำไปสู่การกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ที่มีกิจกรรมหลากหลาย สร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของชาวชุมชน และการแบ่งกำไรให้ชาวสมาชิกในชุมชนอย่างเป็นธรรม นำไปสู่การสร้างโอกาสให้ชาวบ้านได้สร้างการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกันของชาวชุมชน และงานวิจัยของธัญนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ

ภักวิภาส (2556) ซึ่งพบว่า รูปแบบการพัฒนาทั้งที่มาจากและในรูปแบบของการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ และการที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวชุมชนทั้งที่มาจากหรือบริษัทจัดนำเที่ยว ทำให้ชุมชนสถานี่หลงทางปะที่มีการใช้ชีวิตแบบทั่วไป ต้องยอมรับกับการเข้ามาของการท่องเที่ยวโดยที่ชุมชนกลายเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวและส่วนประกอบต่างๆ ที่รวมกันเป็นชุมชน ได้เปรียบเสมือนเป็นสินทรัพย์ของชุมชนในมุมมองทางการท่องเที่ยว เพราะการท่องเที่ยวได้มีส่วนสร้างงานสร้างรายได้ให้กับชุมชน แต่ทั้งนี้ต้องมีความระมัดระวังในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และต้องมีความระมัดระวังในการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากหากมีการพัฒนาที่ไร้ทิศทางก็อาจทำให้การพัฒนานั้นส่งผลกระทบทางด้านลบกับชุมชน การพัฒนาชุมชนเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น กระบวนการที่เกิดขึ้นจะทำให้ชาวชุมชนได้เรียนรู้วิธีการทำงานร่วมกัน มีการประนีประนอมภายในชุมชนเพื่อหาข้อสรุปร่วมกัน รวมถึงชุมชนจะตระหนักได้ถึงคุณค่าของทรัพยากรที่ชุมชนมีอยู่ เกิดการเรียนรู้ที่จะอนุรักษ์ สงวนรักษา และป้องกันทรัพยากรของชุมชนให้เกิดความเสื่อมถอยได้ช้าที่สุด นอกจากนี้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรม เกิดความเข้าใจคนที่อยู่นอกวัฒนธรรมของตนเอง ซึ่งจะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างวัฒนธรรมได้ หากมีการเรียนรู้และรับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง และนอกเหนือจากการท่องเที่ยวจะสร้างความเพลิดเพลินให้กับนักท่องเที่ยวแล้ว ยังต้องทำหน้าที่เป็นสื่อการสอนนักท่องเที่ยวและสังคมโลกให้เห็นความแตกต่างของแต่ละวัฒนธรรมที่มีวิถีทางการดำรงชีพไม่เหมือนและแตกต่างกันไปตามบริบทของสังคมวัฒนธรรม แต่ก็ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนได้ท่ามกลางกระแสเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการพัฒนาทางวัตถุซึ่งอาจมีความคล้ายหรือแตกต่างกับสังคมวัฒนธรรมอื่นๆ บนโลกใบเดียวกัน ในที่สุด หากชุมชนสามารถรักษาเอกลักษณ์ของตนเองไว้ได้ ก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่แต่เดิมเป็นเพียง

ชุมชนที่ใช้ทรัพยากรเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้เป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ได้เรียนรู้ และค้นพบทุนของชุมชนที่เป็นทั้งทรัพยากร ความรู้ ภูมิปัญญา และทุนทางสังคม วัฒนธรรม ก่อให้เกิดการลุกขึ้นมาจัดการชีวิตของตนเองได้โดยไม่ต้องรอให้รัฐบาลเข้ามาช่วยเหลือ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนาชัย ทนุผล และสุนิสา ทนุผล (2542) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเรียนรู้ และเข้าใจธรรมชาติ วัฒนธรรมการเกษตร อันเกิดจากภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติและวัฒนธรรมการเกษตรบนพื้นที่จริง โดยยึดหลักแห่งการเคารพศักดิ์ศรีของระบบนิเวศ เอื้ออำนวยประโยชน์และโอกาสทางเศรษฐกิจ พร้อมกับการพัฒนาการเกษตรแก่ชุมชนท้องถิ่น สำหรับเหตุผลในการเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวเกษตรเชิงนิเวศ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม มีทั้งปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ วัฒนธรรมการทำเกษตรที่เป็นวิถีชีวิต และเกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่สะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมการเกษตรเฉพาะท้องถิ่น ในวัฒนธรรมการเกษตรนั้นประกอบด้วย กระบวนการผลิต และผลผลิตจากการเกษตร และสอดคล้องกับงานวิจัยดวงพร พุทธวงศ์ และทรายทอง อุ่นนันทาศ (2557) ซึ่งได้พบว่า กระบวนการของแต่ละขั้นตอนการทำเกษตรนั้นมีหลายอย่าง เช่น ความเชื่อก่อนเริ่มทำการเกษตร อุปกรณ์ เครื่องมือ วิธีการทำ การเก็บเกี่ยว การดูแลรักษา การแปรรูปผลผลิต ขนบธรรมเนียม ความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความหมายและมีคุณค่าอย่างลึกซึ้ง มีการสืบทอดสิ่งต่างๆ จากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งถือได้ว่าวัฒนธรรมการเกษตรเป็นอารยธรรมการเกษตรของไทย ที่ชาวต่างวัฒนธรรมไม่เคยเห็นมาก่อน ดังนั้น การท่องเที่ยวจึงเป็นการก่อให้เกิดความรู้ และการติดต่อสื่อสาร ซึ่งมีความสำคัญยิ่งต่อการสร้างความเข้าใจของคนทั้งโลก เข้าด้วยกัน อันจะนำไปสู่สันติสุขในการอยู่ร่วมกันทั้งปัจจุบันและอนาคต

สรุปผลการวิจัย

ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวชุมชนแม่แมะ ตำบลแม่นะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นส่วนสำคัญของการพัฒนา ซึ่งการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนท้องถิ่นเป็นเป้าหมายสำคัญให้เกิดกระบวนการท่องเที่ยว โดยต้องยึดหลักการให้ความรู้ความเข้าใจ การได้รับข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การตัดสินใจการมีส่วนร่วมในการลงทุน การปฏิบัติ การติดตามและประเมินผล และการรับผลประโยชน์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นแนวทางของการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนรวมถึงระบบสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ความต้องการความร่วมมือในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนควรให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในรูปแบบกลยุทธ์ โดยต้องให้ความรู้ความเข้าใจ และประโยชน์ตามความต้องการของชาวชุมชนเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนท้องถิ่นตลอดถึงการครอบคลุมการมีส่วนร่วมขององค์กรอื่นๆ ด้วย ซึ่งจะส่งผลต่อบทบาทในการกำกับดูแลและควบคุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนได้มากขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี เนื่องจากชาวชุมชนเป็นเจ้าของท้องถิ่นสามารถเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงกับหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการท่องเที่ยวระดับต่างๆ ได้ ความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นของสมาชิกทุกคน ซึ่งมีความรัก ความหวงแหน พึ่งพิง

และใช้ประโยชน์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ ชุมชนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนเอง และระหว่างชุมชนกับเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยในส่วนที่เชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของรัฐจะอยู่ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของฐานรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่จัดขึ้นโดยเอกชนหรือบริษัทท่องเที่ยว เช่น ร่วมพัฒนาจุดขายต่างๆ ได้แก่ ที่พักอาศัย การนำเสนอลูกค้าด้านวัฒนธรรม ศิลปะและประเพณีต่างๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาและทีมงาน ที่ช่วยสนับสนุนบทความนี้ผ่านการแก้ไขจนเสร็จสมบูรณ์ภายใต้ “โครงการยกระดับปริญญานิพนธ์เป็นงานวิจัยตีพิมพ์ งานสร้างสรรค์ และงานบริการวิชาการสู่ชุมชน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ประจำปี 2557” และชาวชุมชนแม่แมะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยฉบับนี้ ขอขอบคุณกำลังใจจากครอบครัวที่มีส่วนช่วยให้การทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2556). *การท่องเที่ยวประเทศไทยภาคเหนือ*. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2556, จาก <http://www.thai.tourismthailand.org>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2557). *แนวโน้มการท่องเที่ยวของโลกในปี 2013 และคาดการณ์ปี 2014*. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2557, จาก <http://www.tatreviewmagazine.com>
- ดวงพร พุทธวงศ์ และทรายทอง อุ่นนันทาศ. (2557). ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนถนนคนเดินกาตองต้า จังหวัดลำปาง. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 5(1), 1-15.
- นำชัย หนูผล และสุนิลา หนูผล. (2542). *พัฒนาชุมชน: หลักการและยุทธวิธี*. เชียงใหม่: ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

- พนารัตน์ ลาภเกิน. (2553). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจังหวัดสุโขทัย*. สารนิพนธ์ (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2527). *นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารพิมพ์.
- รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร และภาคภูมิ ภัควิภาส. (2556). *รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมถนนคนเดินที่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.
- โรงเรียนบ้านแม่แมะ. (2552). *บริบทบ้านแม่แมะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่*. สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2556, จาก <http://50103209.thaischool.in.th/>

Translated Thai References

- Ban Mae Mae School. (2009). *The Context of Ban Mae Na, Chiang Dao District, Chiang Mai Province*. Retrieved June 20, 2013, from <http://50103209.thaischool.in.th/> [in Thai]
- Decharin, P. (1984). *Policies and Strategies of Community Participation in Recently Development Strategies of Community Participation*. Bangkok: Saksopa Printing. [in Thai]
- Lapkern, P. (2010). *Guidelines for Eco-Tourism Development of Sukhothai Province*. Thesis (Library and information science). Bangkok: Srinakharinwirot. [in Thai]
- Pongwirithon, R. & Pakvipas, P. (2013). *Guidelines for Sustainable Chiang Mai Tourism Development According to the Attitude of Tourists*. Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna. [in Thai]
- Puangrat, T. (1997). *Research Methodoloty in Behavioral and Social Sciences*. (7thed.). Bangkok: Chulalongkorn University Book Center. [in Thai]
- Puttawong, D. & Unnanket, S. (2014). *The Achievement of Participation in Community-Based Tourism Activities: A Case Study of Kad Kong Ta Walking Street, Lampang Province*. *Panyapiwat Journal*, 5(1), 1-15. [in Thai]
- Thanupon, N. & Thanupon, S. (1999). *Community Development: Principles and Tactics*. Chiang Mai: Department of Agricultural Extension, Maejo Institute of Agricultural Technology. [in Thai]
- Tourism Authority of Thailand. (2013). *Northern of Thailand Tourism, Trend of Northern of Thailand Tourism for 2013*. Retrieved June 20, 2013, from <http://www.thai.tourismthailand.org> [in Thai]
- Tourism Authority of Thailand. (2014). *Trend of the World's Tourism in 2013 and Prediction of 2014*. Retrieved January 20, 2014, from <http://www.tatreviewmagazine.com> [in Thai]

Dr. Ratthanan Pongwiritton, graduated his first Bachelor Degree of Accountancy from Payap University in 2000. With his passion on education, he continued his studies and received another 7 Bachelor Degree (BBA, BPA, and LL.B), 2 Master Degree (MBA), MSc. Accounting and Finance Management and Ph.D. in Accounting and Finance from University of Hertfordshire, United Kingdom. In 2012, he was appointed as Associate Professor in Business Research, School of Business Administration by Nobel University, Los Angeles, California, USA. He is currently a full time lecturer in Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna Chiang Mai.

Pakphum Pakvipas, earned his Bachelor Degree of International Business Management with First Class Honor from International College, Payap University in 2006. In 2009, He also graduated IMBA majoring in International Business Management, International College, Payap University. Currently, he is a full time lecturer at International Business Management Department, Faculty of Business Administration and Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Mai, Thailand.